

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101

ועל הצדיקים ברכה Lesson 34-The Words Of The

Source 1

תפילת העמידה של ימות החול Professor Uri Urlich

מנהג בבל		מנהג ארץ ישראל		
ענף א (11)	ענף 3 (2)	ענף 2 (3)	ענף 1 (6)	
על הצדיקים ועל החסידים	תרום על זקנין עמן בבית ישראל	על הצדיקים ועל החסידים יהם רחמייך		
ועל גורי הצדקה	ועל הגרים גורי הצדקה ירשימו כל בוטחי בר	ועל גורי הצדקה אשר הם בטחו בר	על גורי הצדקה	
יהם רחמייך יי אלהינו ותן שכר טוב		תן לנו ולודם שכר טוב עם עושי רצונך	יהם רחמייך ותן לנו שכר טוב עם עושי רצונך	
לכל הבוטחים בשםך באממת ותנו חלקנו עמדם				
ברוך אתה יי משען ו מבטה לצדיקים	ברוך אתה יי מבטה לצדיקים	ברוך אתה יי משען ו מבטה לצדיקים	ברוך אתה יי מבטה לצדיקים	

1. בקטע אחד נרשם במקום 'על גורי הצדקה', 'על ישראל עמן'.

2. במקומות משפט זה בא בקטע אחד 'מן החלקינו עמהם'.

3. בכربע מוקטעים נרשם 'שים'.

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

מנוג בבל				
ענף 2 (5)	ענף ו (5)	ענף ויד (29)	ענף וג (15)	ענף וב (26)
	על הצדיקים ועל החסידים ועל שאരית עמן בבית ישראל ועל פליית בבית ספרדים ועל גורי הצדיק	על הצדיקים ועל החסידים ועל גורי הצדיק	על הצדיקים ועל החסידים ועל גורי הצדיק	על הצדיקים ועל החסידים ועל גורי הצדיק
וtan שכר טוב	וילינוי יהמו נא רחמייך יי אלהינו וtan שכר טוב	וعل פלשת עמוק יישראל יהמו רחמייך יי אלהינו וtan שכר טוב	יהמו רחמייך יי אלהינו וtan שכר טוב	יהמו רחמייך יי אלהינו וtan שכר טוב
ולעלום לא נבווש	לכל הבוטחים בשםך באמת ושים חלקיינו עמהם ולעלום לא נבווש כי בך בטחנו ועל חסדר הנadol באמת נשענו ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים	לכל הבוטחים בשםך באמת ושים חלקיינו עמהם ולעלום לא נבווש כי בשמך הגדול ⁴ בטחנו ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים	לכל הבוטחים בשםך באמת ושים חלקיינו עמהם ולעלום לא נבווש כי בשמך ⁵ בטחנו ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים	לכל הבוטחים בשםך באמת ושים חלקיינו עמהם ולעלום לא נבווש ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים
ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים				

4. בכרכע מוקטעים נוסף כאן 'הגדל'.

5. בכשליש מוקטעים נוסף כאן 'בית'.

6. בכשליש מוקטעים נוסף כאן 'וחוקות'.

7. ביתר משליש מוקטעים נוסף כאן 'וילישועך' ועל חדר נשבגנו' (בורהיאציות שוננות).

Source 2

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תפילה – על הצדיקים ועל גורי הצדיק יהמו נא רחמייך ה' א-להינו וtan שכר טוב לכל הבוטחים בשם ואמת ושים חלקיינו עמהם ולעלום לא נבווש. ברוך אתה ה' משען ומבטחה לצדיקים.

Source 3

סידור רב סעדיה גאון

בימינו ברוך אתה יי שובר רשעים ומכניע זדים . על הצדיקים ועל החסידים ועל גורי/ הצדיק יהמו רחמייך יי אלהינו וtan שכר טוב לכל הבוטחים בשם ולא יבשו ברוך אתה יי משען ומבטחה לצדיקים . רחם יי אלהינו

שְׁמוֹנָה עֲשֶׂרֶת-תְּפִלָּת שְׁחָרִית-101

Source 4

סדר התפילהות לרמב"ם

בימינו ב'א "שובר ורשען" אויבים ומגנים זדים. יג על האוריקם ועל החסידים ועל גדי העדך ועל שארית עמק נביית ישראל יהמו רחמייך יאליהו והן שכר טוב לכל הבוחנים בשמק באמתותם חלקנו עמהם לעולם לא נבות כיבושם בשמק בטהנותו לישעתך נשענו ב'א משען זומבטה לעזיריקם. יד תשכן בתוך ירושלם עירך כאשר דברת ובנה אותה בגין עולם במרחה

Source 5

מחזר ויטרי – על הצדיקים ועל החסידים ועל ז肯י עmr בית ישראל ועל פליטת סופרים ועל גירי הצדק ועלינו יהנו נא רחמייך יי' אלהינו ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשםך ושים חלכנו עמהם ולעולם לא נבודש כי בך בטחנו. בא"י משען ומבטח לצדיקים:

Source 6

סידור רבי שלמה ברבי נתן

על הצוריקים ועל החפצים ועל ניר הצדקה ועלינו יהנו רחמים ה'
אליהינו ותנו שבר טוב לצוריקים עושי רצוניך ולא נבוש ברוך אתה ה'
טשען ומכבתח לצוריקים.

Source 7

Persia

עַל הַצִּירִים וְמֵל כְּחָסִירִים וְמֵל
צִירִים וְמֵל בְּיָרִים עֲזִיבָה יְשָׁרֶת
יְקֻמֵּי שָׂרָתְמִיבָּזָה אַתָּן שָׁכָר טוֹב נָ
מְכֻל הַפּוֹתָחִיט בְּשִׁילְבָּבָה מְנֻלָּת וְשִׁיבָּת
חַלְקֵינוּ מְנֻלָּת וְלַעֲדָת בְּנֹתָן כִּי כְּשִׁילְבָּבָ
כְּבָרוֹל וְכְבָרוֹשׁ כְּטָחָנוּ כְּתָא יְנֵי כְּלָמָּד
אַלְעַטְּחָה לְצִירִים

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101-Shahrit

Source 8

מחזור ארם צובא

בָּרוּךְ אֱלֹהִים שֶׁיָּאֵן כָּל־עַד־
עַל : תְּזִקְנִים וְעַל חֲמֻסִים וְעַל נֵר תְּעֵיט
עַל : מְלָאֵינוּ תְּחִטָּה וְחַסְכָּה בְּלִדְנֵנוּ וְרַבָּנוּ
שְׁצָר טוֹב לְכָל חַכְמָתִים בְּשָׂכָב בְּאַמָּת וְלִימָס תְּלִקְנִים
שְׁם תְּזִקְנִים עַזְתִּים רַצְוָג וְלַעֲלָם לְאַגְבָּשׁ לְאַגְּבָשׁ
בְּקַשְׁקַח תְּגַרְאֵל וְתְּקַרְוֵת גְּטֵישׁ בְּרַגְזָאַמָּה סְפָעָה
וְמְכִתָּה לְזִקְנִים : אַבְרָהָם אַבְרָהָם אַבְרָהָם

Source 9

Roman Rite

שׁוֹבֵר אֹוִיכִים וְפְכַנְיעָזָרִים : אֶל הַמְּתִיקִים וְעַל הַצְּדִיקִים וְעַל
גָּבֵר הַצְּדִיק וְעַל פְּלִיטָת עַפְקָב בֵּית יִשְׂרָאֵל יְהֹסֵד רְחַמִּיךְ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְתָנוּ
שְׁכָר טוֹב לְכָל הַכּוֹטְחִים בְּשָׂמֶךָ הַטוֹּב בְּאַמָּת וְשִׁים חַלְקֵנוּ עֲבָהָם
לְעַלְמָל אַגְבָּשׁ כִּי בְּקַבְּחָנָנוּ סְלִיךְ עַלְכִיס בְּרוֹךְ אַתָּה יְהֹוָה כְּבָשָׁעָן
וּבְבִטְחָה לְאֹרְקִים : וְלִירּוֹשָׁם עַרְגָּבְרָתִים תְּשֻׁבָּב וּבְנָהָן

Source 10

נוסח רומניה

אָל : הַמְּתִיקִים וְעַל הַצְּדִיקִים וְעַל
עַצְמֵי הַקָּדוֹשׁ וְעַל יְהֹוָה יְהֹמִינִי
הַמְּתִיק הַתְּבִיבִים יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְתָנוּ לְהָם
שְׁכָר שְׁוֹב וְלְכָל הַבּוֹשָׁתָהָם בְּשָׂמֶךָ
הַשְׁׁטוֹב בְּאַמָּת יְשִׁים חַלְקֵנוּ עַתְּחָם
לְעַלְמָל אַגְבָּשׁ בְּיִשְׁתְּמָךְ חַנְדָּל
בְּשָׁעָנוּ וְעַל חַסְדֵּיךְ בְּשָׁעָנוּ בְּרוֹךְ
אַתָּה יְהֹוָה יְשָׁעָנוּ וּבְבִטְחָה לְאֹרְקִים :

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Source 11

נוסח קטעלוניא

על הצדיקים ועל החסידים . ועל גורי הצדיק ועל פליטה
עמך ישראל ועליינו . יהמו נא רחמייך אלהינו . ותן
שבר טוב לכל הבוטחים בשמה באמת . ושים חילקנו
עמיהם ולעולם לא נבוש . כי בשמה הנדרול בטהנו . ועל
חסידך (הנדרול) נשענו ברוך אתה לך מישען ומברכת
לצדיקים :

Source 12

Sephardic 1598

שוכר אויבים ומכניע זדים : על הצדיקים .
ועל החסידים ועל שארית עטקה בית ישראל .
ועל פליטה בית סופרים . ועל גראן הארץ
ועלינו יהמו נא רחמייך אלהינו . ותן שבר טוב
לכל הבוטחים בשמה באמת . ושים חילקנו עטקה
ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו . ועל חסידך
הנדרול באמת נשענו . ברוך אתה לך מישען ומברכת
לצדיקים :

Source 13

נוסח קרפטנרטני

על הצדיקים ועל החסידים ועל שארית עמך בית
ישאל . רעל זקניהם ועל פליטה : בית סופרים
ועל גורי הצדיק ועלינו יהמו נא רחמייך אלהינו ותן
שבר טוב לכל הבוטחים בשמה באמת . ושים חילקנו
עמיהם . ולעולם לא נבוש כי בך בטחנו . ועל חסידך
הנדרול באמת נשענו . ברוך אתה לך מישען ומברכת
לצדיקים :

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

Source 14
Current Yemenite

בברכת הצדיקים. יכולנו לבקש להתפלל בטובות הצדיקים, כי בזכותם אנו חיים. וכל זמן שהצדיקים בעולם, ברכה וטובה בעולם. וביויחוד להתפלל על טובת גורי הצדיק שחייבים אנו לאו האחים
זע"ד דריש און

**על הצדיקים, ועל החסידים, ועל גרי הצדקה, ועל
שארית עמק בית ישראל, יהמו רחמייך יהוה
אליהינו. ותן שבר טוב לכל הבוטחים בשמה באמת.
ושים חלקנו עמם. לעולם לא נבוש, כי בשמה בטהנו
ולישועתך בשענו. ברוך אתה יהוה, משען ומברך
לצדיקים:**

Source 15

ותן שבר טוב לכל הבוטחים בשמה באמת

תקון תפלה-ובברכת המינים נראה בעיני שתקנה לא נגד מעריצי הגליל, כמו שהשיבו רבים מגדוליינו זיל כי עדין לא נפרצו כל כך בעת ההיא באופן שייצרכו לתקן כנגד ברכה מיוחדת, אלא עיקר תקנתה היה נגד כל ה כתות השונות הנוטות מקור דת ישראל לגורע או להוציא שנרבו בימים ההם כמו הצדוקים והביסותים והאסיסים וטובלוי שחריריות וכיווץ בהם. כל ה כתות הללו היו נקרים אצלם הרבה וכורונם לברכה בשם מינים ולפי שכל המינים הנוצרים היוו הרבה ליהודים ולהייחדות כידוע בקורותיהם, הוצרכו לתקן כנגדם את הברכה הזאת.

Translation: It appears to me that Birchat Ha'Minim was composed not in opposition to the followers of the Galilean as many Torah greats believed because at the time the Bracha was composed the Christians had not grown in number to the point that it was necessary to compose a Bracha in opposition to them. Rather the main reason that the Bracha was composed was in opposition to the many groups who at that time wandered away from Mainstream Judaism either by adding or reducing to its rules like the Saducees, the Baysussim and the Essenes and "those who bathed in the morning" and others like them. All of these groups were known among our forefathers as Minim. Because all the above Minim did damage to Judaism in those times, it became necessary to compose this Bracha.

Source 16

משנה מסכת אבות פרק א' משנה ג'-אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק; והוא היה אומר: אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרם אלא הוא כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרם וכי מורה שמים עלייכם.

Translation: Antigonos, a man who hailed from Socho learned from Shimon Ha'Tzaddik. He would say: do not be like employees who serve their employer only for the purpose of being rewarded but rather be like

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

employees who serve their employer without thinking of what reward they may receive and may fear of heaven be upon you.

Source 17

ממכחות קטנות מסכת אבות דרבי נחן נוסחה א פרק ה' ד"ה **אנטיגנוס איש-אנטיגנוס איש סוכו** קבל משמעון הצדיק; הוא היה אומר: אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרם אלא יהיו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרם והוא מורה שמים עליהם כדי שיהיה שברכם כפול לעתיד לבא. **אנטיגנוס איש סוכו** היו לו שני תלמידים שהיו שונים בדבריו והוא שונין לתלמידים ותלמידים לאחריהם ואמרו מה ראו אבותינו לומר דבר זה; אפשר שיעשה פועל מלאכה כל היום ולא יטול שכחו ערבית. אלא אלו היו יודען אבותינו שיש עולם אחר ויש תחיית המתים לא היו אמורים כך. عمدوا ופירשו מן התורה ונפרצו מהם שתי פרצות צדוקים וביתוסין. צדוקים על שם צדוק; ביתוסי על שם ביתוס. והיו משתמשין בכלים כספה וכלי זהב כל ימיהם. שלא הייתה דעתן גסה עליהם אלא צדוקים אמורים מסורת הוא ביד פרושים שחן מצערין עצמן בעולם הזה ובעולם הבא אין להם כלום.

Translation: Antigonos, a man who hailed from Socho learned from Shimon Ha'Tzaddik. He would say: do not be like employees who serve their employer only for the purpose of being rewarded but rather be like employees who serve their employer without thinking of what reward they may receive. May fear of heaven be upon you in order that your reward in the future be twice as much. Antigonos, a man who hailed from Socho had two students who studied with him and would teach students. They stood and thought about what they learned and said: what caused our forefathers to say something like this; is it possible that an employee work a full day and not receive his pay in the evening. Had our forefathers known that there is a world after this world and there will be resurrection of the dead they would have never said something like that. They stood up and separated themselves from the Torah and established two branches; the Saducees and the Baysussim. They were named Tzedukkim because their first leader was Tazddok; Baysussim because their first leader was Bayssus. They continued to study the traditional text. They were not yet full of themselves except that the Tzuddikim would say: it is a tradition among the Perushim that they endure suffering in this world even though they know that in the Next world they have nothing.

Source 18

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק א' משנה ג'-פרם יקרא הגמול אשר יגמול האדם מי שאינו חייב לו בדיין, אלא יעשה זה על דרך החסד וההטהבה, כמו שייאמר לעבדו, או לבנו הקטן, או לאשתו: עשה כך, ואתן לך דינר או שניים. וזה הוא ההבדל בין פרם ושבר, כי השבר חייבים בו בדיין. ואמר זה החסיד, שאתם לא תעבדו את ה' על תנאי שיטיב לכם ויגמלכם חסד, ותקעו לגמול ותעבדו בעברון, אלא עבדו כעבדים שאינם מקוימים לחסד ולא להטהבה, רצתה בזו: שייהיו עובדים מאהבה, כמו שבארנו בעשרי מסנהדרין. עם זה לא פטרם מן היראה, ואמר: עם הייתם עובדים מאהבה, אל תניחו היראה למגاري, והוא מורה שמים עליהם, כי כבר באה נם כן בתורה המצווה ביראה, והוא אמורים: (דברים ו', יג') "את ה' אלקיך תירא". ואמורים החכמים: "עובד מאהבה, עובד מיראה". ואמורים: "ה敖וב לא יחמיין

שמונה עשרה-תפלה שחרית-101 Tefila 101

מצוה, והירא לא עבר על אזהרה", כי ליראה מבוא נдол במצוות לא תעשה, וביחוד במצוות השימועית.

Translation: A "peros" is a reward that a person receives even if he does not deserve it. The one who gives it to him does it as a favor like someone who says to his employee or his son or his wife: do this and I will give you one or two Dinars. That is the difference between a "peros" and "sichar". "Sichar" is something that a person deserves by right. This righteous man, Anigonos, said: you should not serve G-d on condition that G-d do favors for you. You will then look forward to these favors and you will serve G-d only because He does you favors. Instead, serve G-d like an employee who expects no favors or benefits. Antigonos wanted that man to serve G-d out of love as we explained in the Tenth chapter of Masechet Sanhedrin. However, serving G-d out of love does not obviate the need to serve G-d out of fear. That is why Antigonos continued by saying: in as much as you serve G-d out of love, do not set aside your fear of G-d . Fear of G-d must be upon you as we learned in the Torah: Et Hashem Elokecha Tirah. Our forefathers said: Serve G-d out of love; serve G-d out of fear. They further said: One who loves G-d will not delay in performing a mitzvah; one who fears G-d will not violate even a warning. Fear is a great part of the negative commandments especially those involving listening.

Source 19

שולחן ערוך אורח חיים סימן סא' סעיף זי'-צריך להתיו זיין של תזברו, שלא לשתחמע תשקרו או תשברו, והוא בעבדים המשמשים על מנת לקבל פרם. וכן צריך להתיו זיין של זוכרתם.

Translation: It is important to enunciate the letter Zayin in the word Tizkirus in Kriyat Shema so that it does not sound like tishakru (lie) or Tisachru (receive a benefit) because then you will be considered as ones who serve G-d only in order to obtain favors. Additionally, it is necessary to enunciate the Zayin in the word: Oo'Zichartem.

על פליטת [בית] סופריהם

Source 20

פירוש סידור התפילה לרוקח [נו] על הצדיקים עמוד שמד-על הצדיקים אותם ששמרים המצוות וains חוטאים. ועל החסידים הם בעלי מעשים, שהן שומעים הרפתם וains משיבים. ועל ז肯ינו עמך בית ישראל הם זקנים ההגונים הטוביים. ועל פליטת סופריהם הם החכמים המלמדים תינוקות. ועל גירי הצדיק המתגנירים לעשות ולשמור התורה. ועלינו יהמו [נא] רחמייך ה' אלהינו מדי יום זכור תזכרינו ויהמו המן מעיו לרחם עליינו.

Translation: Who are the Tzaddikim? They are the ones who observe the Mitzvos and do not sin. Who are the Chasidim? Those who perform acts of kindness who are often disparaged but do not respond. Who are the Zekeinim? The elders who conduct themselves appropriately. Who are the Pleitas Sofreihem? They are the scholars who teach the children. Who are the Geirei Tzedek? Those who convert in order to observe the Torah. The words: V'Aleinu Yehemu Nah Rachamecha Hashem Elokeinu means please keep us in mind day after day with all Your ability to show compassion upon us.

Source 21

פסקית שובות אורח חיים סימן קית, ד. בנוסח ברכת 'על הצדיקים'
ביברכת על הצדיקים: כמו סיורי ספרד על פי סידור הרמ"ק איתא 'על פליטת בית'

שמונה עשרה-תפלה شهرית-101 Tefila 101

סופריהם, והנה בראשונים ליתא כלל לתיבות אלו, ובמהJOR ויטרי וברשי"י (נדרים מ"ט ב, ד"ה מריעי) כתוב "על פליית סופריהם", ויש המעידים שהוספה תיבת 'בית' הוא ע"י כת ש"צ שר"י, ויש המפרקים על שמוועה זו, אמן מהיות טוב נכון לחשוש.

Translation: In the Bracha of Al Ha'Tzadikkim some Sephardic Siddurim in accordance with the Siddur of Rabbi Moshe Cordevero recite: V'Al Pleitas Beis Sofreibem. This wording is not found among the versions presented by the Rishonim. In the Machzor Vitry and Rashi (Nedarim 49b , s.v. Mrai) it is written "Al Pleitas Sofreibem." Some allege that the addition of teh word "Beis" was initiated by the followers of Shabtai Tzvi, may his name rot. Others disagree but it would be a good practice to omit the word.

Source 22

קובץ תשובות הרב אלישיב חלק ג' סימן רנח'-וראיתו ליה"א שהסביר למה תיקנו חז"ל להתפלל בכל יום על הצדיקים על החסידים על זקני עיר בית ישראל ועל "פליטת" סופריהם, מהו "פליטת" למה לא תיקנו ברוכה לסופריהם בעצמן. הנה תפילה שמונה עשרה נתקנה פעמים, א' בימי אנשי הכנסת הגדולה וא' ביום רבנן גמליאל ביבנה, אנשי הכנסת הגדולה אמרו רבותינו ז"ל שהיה ק"ב אנשי הכנסת הגדולה, ובהם חגי זכריה ומלאכי עזרא הסופר וכו', כוחות גדולים שמעניכים חמה בקומתם, בן בימי רבנן גמליאל דיבנה, יבנה והכמיה חכמי הסנהדרין ועם כל המון חכמים וסופרים שבדור ההוא אשר התברך בהם, היו זוקקים לפליית סופריהם, אלה שראו בעיניהם את הדור העבר שהם המנשר את הדור העבר להדור ההוות.

Translation: I heard from one wise man why our Sages composed the Bracha of Al Ha'Taddikkim Al Hasidim, Al Ziknei Amcha Beis Yisroel, V'Al Pleitas Sofreibem. What is the definition of the term "Pleitas Sofreibem?" Why do we not simply say Sofreibem? He answered that Shemona Esrei was composed twice, once by the men of the Great Assembly and once during the lifetime of Rabban Gamliel in Yavne. Concerning the men of the Great Assembly our Sages relate that it consisted of 120 men and among them were Chagai, Zechariya, Malachi and Ezra Ha'Sofer, etc. great personalities. So too in the generation of Rabban Gamliel at Yavne, they were the sages of the Sanhedrin and with the number of scholars and scribes who lived in that generation they were appropriately known as the remainder of the scribes. They recognized the previous generations and saw themselves as a bridge to the earlier generation.